

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c ja 10 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 2007 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c ja 10 a §:n muuttamisesta (HE 101/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- sosiaali- ja terveysasioiden johtaja Jussi Merikallio, Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia pitkäaikaisen laitoshoidon maksun tarkistamiseksi sekä metsätulon määräytymisperusteiden muuttamiseksi. Ehdotuksen mukaan pitkäaikaisen laitoshoidon maksu olisi 82 prosenttia hoidossa olevan nettotuloista. Hoidettavan henkilökohtaiseen käyttöön jäävä vähimmäiskäyttövара nousisi samalla 10 eurolla vähintään 90 euroon. Ehdotetut muutokset perustuisivat kansaneläkelain muutokseen, jolla kansaneläkkeen maksamiseen liittynyt laitoshoidon rajoitus poistettaisiin.

Maksukyvyn mukaan määräytyvässä maksuissa, kuten esimerkiksi lasten päivähoitossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa, metsätulo otetaan huomioon muista tuloista poiketen laskennallisesti. Varallisuusverotuksen poistuttua ei jatkossa ole käytettävissä aikaisempia tietoja laskennallisen metsätulon määrittämiseksi. Ehdotuksen mukaan metsätulon perusteena olisi jatkossa verohallituksen vahvistama metsän keskimääräinen tuotto.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa asiakasmaksu

määräytyy palvelun käyttäjän maksukyvyn mukaan. Maksulla katetaan hoidosta, hoivasta ja

ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia eikä laitoshoidossa olevalta peritä muita hoitomaksuja. Asiakasmaksulain 2 §:n 1 momentin mukaan maksukyvyyn mukaan määräytyvä asiakasmaksu voi olla enintään palvelujen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen.

Hallitusohjelman mukaan avo- ja laitoshoidon rajanveto poistetaan asteittain sosiaalivakuutuksista. Tarkoituksena on selkeyttää kuntien vanhustenhuollon järjestämistä siten, että avo- ja laitoshoidon koskevat erilaiset säännökset eivät vaikuta vääristävästi kunnan järjestämien vanhuspalvelujen tuottamiseen ja saataavuuteen. Ensimmäisenä toimenpiteenä on kansaneläkkeen maksaminen alentamattomana laitoshoidon vuoden 2008 alusta lukien. Valiokunta pitää tavoitetta tarkoituksenmukaisena ja korostaa, että valinnan avo- ja laitoshoidon välillä tulee perustua asiakkaan hoidon tarpeeseen.

Ehdotettu hoitomaksun maksimimäärän nostaminen 80 prosentista 82 prosenttiin asiakkaan nettotuloista perustuu kansaneläkkeen laitoshoidon poistamiseen (HE 95/2007 vp). Tämä ehdotetaan tehtäväksi kustannusneutraalisti siten, että valtion, kuntien ja pitkäaikaisesti laitoshoidossa olevien henkilöiden taloudellinen asema pysyy keskimäärin nykyisellä tasolla. Lainmuutosten seurauksena laitoshoidossa olevien eläkkeet ja asiakasmaksut nousevat samoin kuin kuntien asiakasmaksu- ja verotulot. Valtion kansaneläkemenojen lisäys on tarkoitus rahoittaa leikkaamalla kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta 44 miljoonalla eurolla (HE 83/2007 vp). Kansaneläkerahaston 4 prosentin vähimmäistasovaatimuksen aiheuttaman 1,8 miljoonan euron menonlisäyksen rahoittaa valtio. Asiakasmaksutulojen 41 miljoonan ja verotulojen kahden miljoonan euron kasvun jälkeen kuntien rahoitettavaksi jää eläkkeensaajien noin 1 miljoonan euron tulonlisäys.

Kansaneläkkeen maksaminen täysimääräisenä myös pitkäaikaisessa laitoshoidossa oleville lisää pienituloisimpien eläkkeensaajien käyttö-

vara- enimmillään 33 euroa kuukaudessa, vaikka asiakasmaksua korotetaan. Valtaosa, noin kaksi kolmasosaa laitoksissa olevista kuuluu tähän ryhmään. Saadun selvityksen mukaan enintään 600 euroa kuukaudessa eläketuloa saavilla käyttövara kasvaa. Sen sijaan tätä suuremmilla eläketuloilla käyttövara pienenee. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan käyttövara pienenee noin 10 euroa kuukaudessa, kun työeläke on noin 1 200 euroa kuukaudessa. Valiokunta on tässä yhteydessä kiinnittänyt huomiota siihen, että pitkäaikaisessa avohoidossa olevien käyttövara voi jäädä laitoshoidossa olevien käyttövara- pienemmäksi. Tämän vuoksi pitkäaikaisessa avohoidossa olevien henkilöiden käyttövaran sääntelytarve on syytä selvittää.

Asiakasmaksulain 11 §:n mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Lisäksi palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää alentaa maksua tai jättää sen perimättä, jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Valiokunta toteaa, että joustavat säännökset mahdollistavat laajan harkintavallan, mutta voivat johtaa epäoikeudenmukaisiksi koettuihin tilanteisiin esimerkiksi perheen parempituloisen puolison joutuessa pitkäaikaiseen laitoshoidon. Valiokunta katsoo, että säännöksen täsmentämismahdollisuuksia on asiakasmaksuja uudistettaessa syytä selvittää.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Marjaana Koskinen /sd
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Jukka Mäkelä /kok
jäs.	Risto Autio /kesk	Päivi Räsänen /kd
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Paula Sihto /kesk
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Arja Karhuvaara /kok	Erkki Virtanen /vas
	Anneli Kiljunen /sd	vjäs. Tapani Tölli /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.